

УДК 005.93:339.564

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/32.22>**Кравченко М.О.**

доктор економічних наук, професор
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5405-0159>

Колешня Я.О.

кандидат економічних наук, доцент
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4856-4898>

Дергачова Г.М.

кандидат економічних наук, доцент
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3737-5394>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ПРАВОВІ ЧИННИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті проведено аналіз чинників впливу на експортний потенціал промислових підприємств, виокремлено організаційно-правові чинники зовнішнього та внутрішнього середовища реалізації експортного потенціалу. Досліджено правові чинники, які впливають на реалізацію експортного потенціалу вітчизняних підприємств. Метою статті є дослідження сучасного стану експортного потенціалу промислових підприємств, виокремлення організаційно-економічних та правових чинників його реалізації та окреслення проблемних моментів у здійсненні ними діяльності в сучасних економічних умовах. Проаналізовано підходи до розуміння поняття «експортний потенціал» підприємства. В межах «експортного потенціалу» виокремлено групи потенціалів: виробничого, фінансово-інвестиційного, трудового, інноваційно-інформаційного та організаційно-управлінського. Сформовано систему факторів, які впливають на реалізацію експортного потенціалу підприємства. Дослідження організаційно-економічних та правових чинників реалізації експортного потенціалу промислових підприємств, які висвітлюються у публікації, носить практичну значущість як для впровадження в навчальний процес, так і в процесі управління промисловими підприємствами.

Ключові слова: експортний потенціал, організаційно-економічне забезпечення, чинники впливу, реалізація експортного потенціалу, промислові підприємства.

Постановка проблеми. Основними передумовами успішності у реалізації експорту підприємствами промисловості є сукупність факторів впливу, зміна яких впливає на збалансованість економічних інтересів суб'єктів зовнішньоторговельних відносин. Експортний потенціал промислових підприємств є комплексною категорією, що формується під впливом цілої низки факторів, які створюють можливості та загрози для їхньої діяльності. Організаційно-економічне забезпечення експортного потенціалу промислових підприємств характеризується впливом двох основних умов: внутрішнього і зовнішнього середовища, які діють у взаємозв'язку і взаємозалежності. Ідентифікація чинників, які мають вплив на реалізацію експортного потенціалу промислових підприємств є предметом даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню експортного потенціалу підприємства, складових організаційно-економічного забезпечення експортного потенціалу промислових підприємств та оцінювання їх впливу на його реалізацію присвячено праці Авдєєнко В.Н., Котлова В.А., Піддубної Л.І., Шестакової О.А., Дружиніна В. В., Різніченко Л.В., Глушенко Я.І. та ін. Разом з тим, широке коло питань, пов'язаних з реалізацією експортного потенціалу про-

мислових підприємств залишається відкритим для дослідження.

Метою статті є дослідження сучасного стану експортного потенціалу промислових підприємств, виокремлення організаційно-економічних та правових чинників його реалізації та окреслення проблемних моментів у здійсненні промисловими підприємствами експортної діяльності в сучасних економічних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС відкрила нові можливості для українських промислових підприємств, такі як: вихід на нові сегменти зовнішнього ринку збуту, спрощення доступу товарів українських виробників на ринок ЄС, укладання нових контрактів.

Відповідно до реалізації Угоди про асоціацію України з ЄС у найближчій стратегічній перспективі ринки ЄС мають стати об'єктом інтересів вітчизняних промислових підприємств, які створюють додану вартість, мають наміри долучитися до розвитку й формування конкурентоспроможної національної економіки. Унаслідок формування зони вільної торгівлі з ЄС фактично відбувається розширення меж внутрішнього ринку України й на території держав ЄС.

Окрім вищезазначеного, сприятливі можливості для розвитку експортної діяльності посилюються наявністю додаткових переваг: дешева робоча сила та природно-ресурсний потенціал, які є передумовами ефективного розвитку експортного потенціалу вітчизняної промисловості [1, с. 98].

Серед науковців не вироблено єдиного розуміння та уніфікованого підходу до дослідження дефініції експортного потенціалу підприємства. Найпоширенішою позицією щодо визначення суті потенціалу підприємства є його ототожнення (уподібнення) з сукупністю певних ресурсів. Так, Авдєєнко В.Н., Котлов В.А. вважають, що «експортний потенціал господарської системи є сукупністю ресурсів, що надаються у розпорядження для виробничої діяльності» [2, с. 8]. Піддубна Л.І., Шестакова О.А. розглядають експортний потенціал як інтегровану сукупність активів підприємства, які використовуються для здійснення міжнародної економічної діяльності і забезпечують конкурентоспроможність підприємства на зовнішньому ринку [3, с. 226]. Дружиніна В.В., Різніченко Л.В. під експортним потенціалом розуміють обсяг конкурентоспроможної продукції, яку здатна створити і спроможна реалізувати на зовнішніх ринках у просторово-часовому вимірі певна виробничо-господарська система [4, с. 246-252]. Експортний потенціал – це та частина економічного потенціалу підприємства, яка в разі ефективного використання ресурсів, здатна відтворювати конкурентні переваги підприємства на зовнішньому ринку та забезпечувати прибуток [5, с. 8-9].

Експортний потенціал підприємства являє собою здатність підприємства в умовах забезпеченості ресурсами виробництва, керуючись адекватною економічною стратегією розвитку, виокремити і використати необхідні можливості для виробництва і реалізації

оптимального об'єму конкурентоздатних на міжнародних цільових ринках товарів з недопущення шкоди національному господарству та економічній безпеці країни [6, с. 10-11].

У науковій літературі дослідження факторів впливу на реалізацію експортного потенціалу підприємствами промисловості є у достатній мірі вирішеним та повним. Так, Вишневецька А. М., Глуценко Я. І. всю сукупність факторів впливу на обсяги експорту поділяє на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх факторів автори відносять обсяги наявних ресурсів, політичну та екологічну ситуацію у країні, потужність промисловості, нормативно-правову базу, валютний курс, рівень науково-технічного потенціалу. До групи зовнішніх факторів увійшли ємність і кон'юнктура світового ринку, умови конкуренції на світовому ринку, пандемія COVID-19, рівень технологічного прогресу, обмеження з боку міжнародних організацій [7, с. 54].

Кузьмінчук Н.В, Куценко Т.М., Терованесова О.Ю. досліджуючи питання впливу чинників на експортно-імпорتنу діяльність вітчизняних підприємств, відзначають наступні фактори: попит, наявність конкурентних переваг, економічна ситуація у країнах контрагентів, політичні ризики, технології виробництва експортованої продукції, ресурсне та кадрове забезпечення тощо [8, с. 73].

Дунська А.Р. [9, с. 29-37] до найбільш значущих факторів розвитку експортного потенціалу промислового підприємства відносить наступні:

- 1) організація управління підприємством;
- 2) інформаційне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності;
- 3) планування експортного виробництва;
- 4) облік та аналіз експортних поставок;
- 5) кадровий менеджмент.

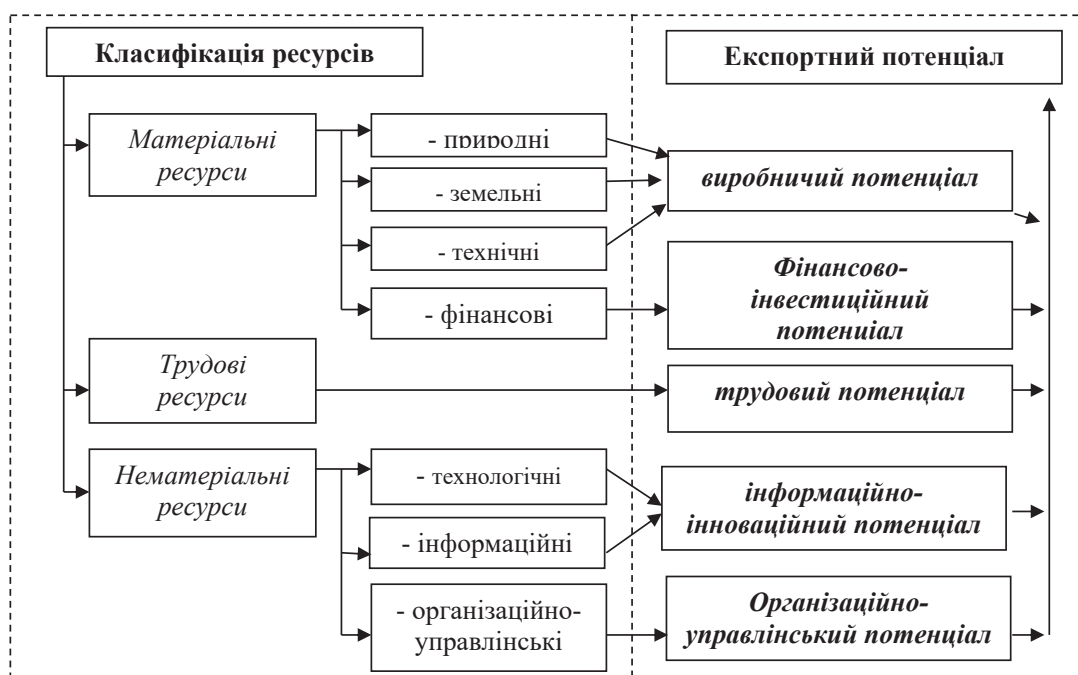

Рисунок 1 – Взаємозв'язок між формуванням експортного потенціалу підприємства та його ресурсами

Джерело: доповнено на основі [11, с. 30]

Група науковців Національної академії наук України, досліджуючи потенціал розвитку підприємств деревообробної промисловості України, основними факторами його реалізації визначили: інноваційний розвиток, технологічну виробничу базу, наявність фінансових ресурсів, виготовлення продукції з високою доданою вартістю, створення регіональних інтегрованих структур (кластерів) [10].

Категорія «експортний потенціал» формується за рахунок групи потенціалів: виробничого, фінансово-інвестиційного, трудового, інноваційно-інформаційного та організаційно-управлінського:

1) *виробничий потенціал* (ресурси: «природні», «земельні» та «технічні») – можливості основних та оборотних фондів, які формують виробничу потужність підприємства;

2) *фінансово-інвестиційний потенціал* (ресурси «фінансові») – наявність власних, позикових та залучених фінансових ресурсів підприємства, який знаходиться в його розпорядженні для здійснення поточних і перспективних витрат;

3) *трудова потенціал* (ресурси «трудова») – можливості працівників здійснювати виробничий, рівень їх професійної кваліфікації;

4) *інформаційно-інноваційний потенціал* (ресурси: «технологічні» та «інформаційні») – можливості підприємства щодо збору, зберігання, накопичення, обробки та розповсюдження достовірних інформаційних ресурсів та використання власних ділових зв'язків, разом з тим, це можливість підприємства створювати нові технології та використовувати права на нові чи існуючі продукти інтелектуальної власності у виробничому процесі;

5) *організаційно-управлінський потенціал* (ресурси «організаційно-управлінські») – можливості керівників усіх рівнів менеджменту щодо формування, організації, створення належних умов для функціонування соціально-економічної системи.

Базуючись на проведеному дослідженні, сформовано систему факторів, які впливають на реалізацію експортного потенціалу підприємства (рис. 2).

Узагальнюючи теоретичні дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених, зазначимо, що їхні думки

розходяться з приводу того, які саме фактори та в якій мірі впливають на процеси формування та реалізації експортного потенціалу підприємства. Проте, спільним залишається той факт, що дедалі більше зростає роль якісного організаційно-економічного забезпечення експортного потенціалу підприємства, яке полягає у залученні як необхідних обсягів капіталу, так і сучасних технологій, методів управління та висококваліфікованих менеджерів, це зумовлює актуальність подальшого дослідження.

За ступенем контролю фактори впливу поділяються на внутрішні (елементи внутрішнього середовища підприємства) та зовнішні (елементи зовнішнього середовища підприємства). Основні елементи внутрішнього середовища промислового підприємства, які впливають на формування його експортного потенціалу представлено у табл. 1.

Оцінка характеру та рівня впливу ендогенних факторів на формування організаційно-економічного забезпечення експортного потенціалу підприємства здійснюється його структурними підрозділами відповідно до їх функціонального призначення. Зовнішні фактори формує зовнішнє середовище по відношенню до промислового підприємства, вони чинять опосередкований вплив на нього ззовні і, відповідно, мають бути враховані в процесі формування стратегії розвитку бізнесу та виходу на зовнішні ринки.

Основними чинниками стрімкого падіння промисловості за останні роки стали зовнішні та внутрішні виклики, а саме: анексія Криму, військове протистояння на Сході України разом з втратою контролю над частиною території Донбасу; пандемія COVID-2019 (як наслідок світова економічна криза); повномасштабне російське вторгнення в Україну 24.02.2022 р.; несприятлива кон'юнктура цін на основні товари українського експорту; технічні бар'єри та низький рівень кооперації української промисловості з промисловістю Євросоюзу; неоднозначна політика Національного банку, яка зосереджена виключно на досягненні цілей інфляційного таргетування (виражено у утриманні необрунтовано високої облікової ставки, непередбачуваності валютно-курсової політики та у стримуванні банківського кредитування промислового сектору еко-

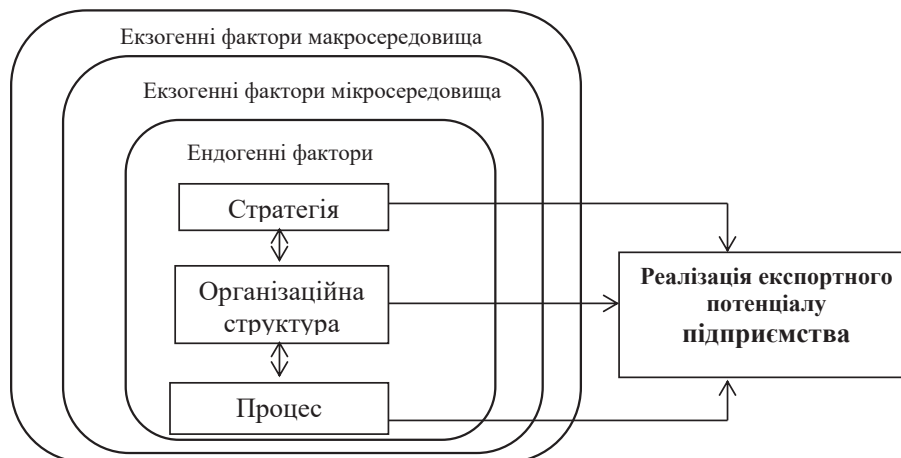

Рисунок 2 – Фактори, які чинять вплив на реалізацію експортного потенціалу підприємства

Таблиця 1 – Чинники внутрішнього середовища промислового підприємства

Елементи внутрішнього середовища підприємства	Характеристика	Ризики
<i>Організаційна структура підприємства</i>	Розмір підприємства та його організаційна структура, що впливають на здатність швидкої передачі управлінського рішення до виконавця і можливості контролю за виконавцем.	Прийняття невірних управлінських рішень; зміна керівництва.
<i>Місце розташування</i>	Наявність розвиненої інфраструктури; відстань до постачальників і споживачів	Зміна місця знаходження постачальників сировини.
<i>Інформаційні ресурси</i>	Забезпеченість інформаційними ресурсами: наявність баз даних; можливість доступу до онлайн тендерів.	Відхилення, несправності в інформаційних системах.
<i>Виробничі потужності</i>	Виробничий потенціал – співвідношення оптимальної чисельності ресурсів (основні фонди, сировина, технологія виробництва); характеризуються можливістю до сприйняття змін; відповідність якості продукції нормам та стандартам зовнішніх ринків збуту.	Аварійність, зношення та численні простої обладнання; порушення технологічних процесів виробництва.
<i>Фінансові можливості</i>	Вільні ресурси підприємства і співвідношення між власними і запозиченими коштами; доступ до значних (за розміром) фінансових ресурсів.	Зниження платоспроможності підприємства; затримка виплати кредитів; інвестиційні ризики підприємства.
<i>Система обліку</i>	Облікова політика на підприємстві: облік запасів, сировини, матеріалів, готової продукції тощо.	Некваліфіковане ведення звітності, некоректний перехід на міжнародні стандарти обліку.
<i>Система закупок та постачання сировини</i>	Терміновість і надійність поставок; можливість швидкої переорієнтації на інші види деревинної сировини.	Порушення зобов'язань контрагентами; скорочення запасів або відсутність необхідної сировини.
<i>Логістика і збут</i>	Дослідження та вибір ринків збуту та каналів розповсюдження; наявність власних каналів розподілу, рівень збутових витрат, втрати при транспортуванні.	Підвищення збутових витрат; підвищення рівня втрат при транспортуванні електроенергії; втрата каналів розподілу.
<i>Трудові ресурси</i>	Відповідність кваліфікаційного рівня персоналу технологічним вимогам підприємства; наявність системи мотивації та стимулів результативності роботи працівників.	Некваліфікованість персоналу, як наслідок, погіршення якості та швидкості виконання замовлень.

Джерело: узагальнено на основі [11, с. 62]

номіки); недостатня ефективність діяльності державних інституцій, що регулюють економічний розвиток України та адміністративна неспроможність; скорочення внутрішнього попиту та відкритість економіки України для імпорту промислової продукції; структура формування і використання ВВП країни, яка набувала «консервативного» характеру (засвідчує спрямованість економічного середовища лише на виживання і відсутність стимулів до прискореного зростання) [12, с. 10].

Мінливість та непрогнозованість зовнішнього середовища викликають труднощі, які обумовлюють зміни міжнародного середовища, елементи зовнішнього середовища підприємства, які впливають на реалізацію його експортного потенціалу досліджено у табл. 2.

Правові чинники реалізації експортного потенціалу промислових підприємств включають наступні групи факторів: діючі нормативно-правові акти, які стосуються експорту (національні та міжнародні документи); наявне правове регулювання правових інститутів, що стосуються експортного потенціалу (митне регулювання, квотування експорту, ліцензування експорту, валютне регулювання); правовідносини в сфері експорту (правовідносини між учасниками ЗЕД, що опосередковуються зовнішньоекономічними договорами).

Правовідносини між суб'єктами експортної діяльності опосередковуються не тільки зовнішньоекономічними договорами, а і договорами купівлі-продажу, комісії, доручення, страхування, перевезення та ін. Договірні правовідносини між вітчизняними промисловими підприємствами і їх іноземними контрагентами опосередковують процес реалізації їх експортного потенціалу, закріплюють механізм такої реалізації, надаючи певні гарантії і розподіляючи відповідальність між договірними сторонами.

Нормативно-правова база, що стосується зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств, напрацьовувалась довгий час з моменту набуття Україною незалежності. Профільний Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» визначає експорт як продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів [14]. Експорт відбувається у момент перетину товаром митного кордону України або переходу права власності на нього від продавця до покупця. Згідно статті 82 Митного кодексу України, експорт (остаточне вивезення) – це митний режим, відповідно до якого

Таблиця 2 – Фактори зовнішнього середовища промислового підприємства

Елементи зовнішнього середовища підприємства	Характеристика	Ризики
<i>Зовнішня та внутрішня державна політика</i>	Ступінь участі країни у світових інтеграційних процесах; напрями зовнішньої політики, стан реформ; пріоритети розвитку країни та стабільність обраного курсу; державне регулювання ЗЕД.	Вступ до інтеграційних угруповань, міжнародних організацій; зміна курсу розвитку країни; постійні зміни в органах влади; бюрократизація.
<i>Соціальні (демографічні) умови</i>	Вікова та кваліфікаційна структура робочої сили, їх рівень підготовки; співвідношення між категоріями працівників; вартість робочої сили; рівень зайнятості, безробіття.	Міграційні процеси, переміщення інтелекту та робочої сили; зниження кваліфікації персоналу; зростання безробіття через руйнування підприємств.
<i>Економічні умови</i>	Середній рівень зарплати в промисловості та економіці в цілому; податки і пільги; інвестиційний клімат та потенціал країни; рівень розвитку промисловості; рівень цін на сировину.	Інфляційний, відсотковий, валютний, депозитний, кредитний, податковий ризики; зменшення інвестування через пандемію Covid-19 та російсько-українську війну; доля наукоємної продукції в експорті.
<i>Природно-ресурсний потенціал</i>	Географічне положення та сприятливі кліматичні умови; рівень забезпечення власними ресурсами; параметри екосистеми країни та рівень екологічного навантаження.	Підвищення екологічних стандартів у країні; скорочення сировинних ресурсів.
<i>Правове середовище</i>	Нормативно-правова база регулювання зовнішньоекономічної та фінансово-інвестиційної діяльності; наявність міжнародних договорів про співробітництво; митно-тарифне регулювання.	Непрозоре законодавство; бездіяльність нормативних актів; високий рівень корупції; невідповідність законодавчої бази міжнародним стандартам.
<i>Ринкова інфраструктура</i>	Структура галузевих ринків; ємність та можливість розширення ринку; рівень технічного забезпечення; розгалуженість і насиченість транспорту.	Вихід з ринку багатьох гравців; скорочення сировинних ресурсів; низький технічний рівень оснащення промислових підприємств.
<i>Політичне середовище</i>	Єдиний напрям стратегічного курсу України на набуття членства в Європейському Союзі.	Міждержавні конфлікти; повномасштабне російське вторгнення в Україну, нестабільна політична ситуація.

Джерело: узагальнено на основі [11, с. 64; 13, с. 36]

українські товари випускаються для вільного обігу за межами митної території України без зобов'язань щодо їх зворотного ввезення [15].

Важливе значення має і правовий інститут ліцензування, оскільки без отримання ліцензії на певні товари, реалізувати експортний потенціал неможливо. Процедура ліцензування експортних операцій в Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» визначається як комплекс адміністративних дій органу виконавчої влади з питань економічної політики з надання дозволу на здійснення суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності експорту (імпорту) товарів [14]. Наразі перелік товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню визначається постановою № 1402 від 27 грудня 2023 року «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2024 рік» [16].

Зміни нормативно-правової бази, що сприяють зниженню регуляторного контролю вітчизняних експортерів безумовно мають позитивний вплив на реалізацію їх експортного потенціалу, адже сприяють виникненню можливостей реалізувати ресурси та конкурентні переваги. Позитивний ефект має лібералізація торгівлі між Україною і ЄС в умовах діючого правового режиму воєнного стану, зокрема, призупинення ввізних мит та квот на експорт української продукції до ЄС. Пріори-

тетним завданням держави має стати сприяння реалізації експортного потенціалу вітчизняних промислових підприємств та розробка ефективних законодавчих актів, що сприятимуть виходу підприємств на нові закордонні ринки збуту.

Висновки. Експортний потенціал промислового підприємства, який формується під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища промислових підприємств не є стабільним, тому ці фактори у перспективі мають тенденцію до зміни. Організаційно-економічне забезпечення експортного потенціалу, за зміни ринкових умов або позицій підприємства на ринку, також зазнає змін, адже саме фактор часу відображає плинність експортного потенціалу. Ефективне організаційно-економічне забезпечення реалізації експортного потенціалу означає можливість для підприємства одночасно і раціонально використовувати всі наявні ресурси для досягнення високих кінцевих результатів, шляхом задоволення потреб зовнішніх споживачів у якійсій продукції. Оскільки на реалізацію експортної діяльності промислових підприємств впливає велика кількість факторів, більш детального розгляду та вивчення, потребують методичні підходи до оцінювання впливу організаційно-економічних змін на реалізацію експортного потенціалу підприємства.

Список використаних джерел:

1. Осташко Т.О. Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: економічні виклики та нові можливості: наукова доповідь / за ред. акад. НАН України В.М. Гейця. *НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув.* Київ : НАН України». 2016. 184 с.
2. Кузнєцова К.О. Ресурсне забезпечення потенціалу конкурентоспроможності енергогенеруючих підприємств : дис. ... канд. екон. наук 08.00.04 / Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». Київ, 2016. 241 с.
3. Піддубна Л.І., Шестакова О.А. Експортний потенціал підприємства: сутність і системні імперативи формування та розвитку. *Вісник економіки транспорту і промисловості*, 2012. № 37. С. 223–229.
4. Дружиніна Л.В., Різніченко В.В. Прогнозування експортного потенціалу машинобудівних підприємств з метою підвищення їх конкурентоспроможності. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 7. С. 246–252.
5. Швецова М.Б. Стимулювання експорту продукції машинобудівних підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук. : 08.06.02. Тернопіль, 2010. 24 с.
6. Козьменко С.М. Методичні підходи до оцінки експортного потенціалу інновацій машинобудування. *Ефективна економіка*. 2010. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=422>
7. Вишнеvsька А.М., Глушенко Я.І. Діагностування впливу факторів на розвиток зовнішньоекономічної діяльності лісової та деревообробної промисловості України. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2021. № 18. С. 51–56.
8. Кузьминчук Н.В, Куценко Т.М., Терованєсова О.Ю. Формування чинників впливу на експортно-імпорتنу діяльність вітчизняних промислових підприємств. *Причорноморські економічні студії*. 2020. № 50-1. С. 69–74.
9. Дунська А.Р. Фактори розвитку експортного потенціалу промислового підприємства. *Ефективна економіка*. 2013. № 3. С. 29–37.
10. Іщук С.О., Созанський Л.Й., Коваль Л.П., Ляховська О.В. Потенціал розвитку деревообробних виробництв у регіонах України: наукове видання. НАН України: монографія. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього Національної академії наук України». Львів, 2019. 109 с.
11. Дергачова В.В., Кузнєцова К.О., Чорній В.В. Ресурсне забезпечення конкурентоспроможності підприємств паливно-енергетичного комплексу України в контексті інтеграції до європейського простору : монографія. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2018. 279 с.
12. World Bank (2010-2020). URL: <https://data.worldbank.org/>
13. Андришин В.П. Розвиток експортної діяльності деревообробних підприємств : дис. ... канд. екон. наук 08.00.04. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2016. 188 с.
14. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
15. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#n316>
16. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 року № 1402 «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2024 рік». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-2023-%D0%BF#Text>

References:

1. Ostashko T. O. (2016) Implementatsiia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS: ekonomichni vyklyky ta novi mozhlyvosti: naukova dopovid [Implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU: economic challenges and new opportunities: scientific report] / za red. akad. NAN Ukrainy V. M. Heitsia. NAN Ukrainy, DU «In-t ekon. ta prohnozuv. Kyiv: NAN Ukrainy», 184 p.
2. Kuznietsova K. O. (2016) Resursne zabezpechennia potentsialu konkurentospromozhnosti enerhoheneruiuchykh pidpriemstv : dys. ... kand. ekon. nauk 08.00.04 [Resource provision of the competitiveness potential of energy-generating enterprises]. Natsionalnyi tekhnichnyi universytet Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut». Kyiv. 241 p.
3. Pidubna L. I., Shestakova O. A. (2012) Eksportnyi potentsial pidpriemstva: sutnist i systemni imperatyvy formuvannia ta rozvytku [Export potential of the enterprise: essence and system imperatives of formation and development]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 37, pp. 223–229.
4. Druzhynina L. V., Riznichenko V. V. (2010) Prohnozuvannia eksportnoho potentsialu mashynobudivnykh pidpriemstv z metoiu pidvyshchennia yikh konkurentospromozhnosti [Forecasting the export potential of machine-building enterprises in order to increase their competitiveness]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 7, pp. 246–252.
5. Shvetsova M. B. (2010) Stymuliuvannia eksportu produktsii mashynobudivnykh pidpriemstv [Stimulation of the export of products of machine-building enterprises]: avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk. : 08.06.02. Ternopil, 24 p.
6. Kozmenko S. M. (2010) Metodychni pidkhody do otsinky eksportnoho potentsialu innovatsii mashynobuduvannia [Methodical approaches to assessing the export potential of mechanical engineering innovations]. *Efektivna ekonomika*, no. 12. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=422>
7. Vyshnevskaya A. M., Hlushchenko Ya. I. (2021) Diahnostuvannia vplyvu faktoriv na rozvytok zovnishnoekonomichnoi diialnosti lisovoi ta derevoobrobnoi promyslovosti Ukrainy [Diagnosis of the influence of factors on the development of foreign economic activity of the forest and woodworking industry of Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «KPI»*, no. 18, pp. 51–56.
8. Kuzmynchuk N. V, Kutsenko T. M., Terovanesoova O. Y. (2020) Formuvannia chynnykiv vplyvu na eksportno-importnu diialnist vitchyznianskykh promyslovykh pidpriemstv [Formation of influencing factors on the export-import activity of domestic industrial enterprises]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 50-1, pp. 69–74.
9. Dunska A. R. (2013) Faktory rozvytku eksportnoho potentsialu promysloвого pidpriemstva [Factors of development of the export potential of an industrial enterprise]. *Efektivna ekonomika*, no. 3, pp. 29–37.
10. Ishchuk S. O., Sozanskyi L. Y., Koval L. P., Liakhovska O. V (2019) Potentsial rozvytku derevoobrobnykh vyrobnytstv u rehionakh Ukrainy: nauкове vydannia. NAN Ukrainy : monohrafiia [Development potential of woodworking industries in the regions of Ukraine: scientific edition. NAS of Ukraine: monograph]. DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. I. Dolishnoho Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy». Lviv. 109 p.

11. Derhachova V. V., Kuznietsova K. O., Chornii V. V. (2018) Resursne zabezpechennia konkurentospromozhnosti pidprijemstv palyvno-enerhetychnoho kompleksu Ukrainy v konteksti intehratsii do yevropeiskoho prostoru : monohrafiia [Resource provision of competitiveness of enterprises of the fuel and energy complex of Ukraine in the context of integration into the European space: monograph]. Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho, Vyd-vo «Politekhnika», 279 p.
12. World Bank (2010-2020) Available at: <https://data.worldbank.org/>
13. Andryshyn V. P. (2016) Rozvytok eksportnoi diialnosti derevoobrobnykh pidprijemstv [Development of export activities of woodworking enterprises]: dys. ... kand. ekon. nauk 08.00.04. Uzhhorodskiy natsionalnyi universytet. Uzhhorod. 188 p.
14. Pro zovnishnoekonomichnu diialnist : Zakon Ukrainy vid 16.04.1991. № 959-XII [On foreign economic activity: Law of Ukraine dated April 16, 1991 No. 959-XII]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
15. Mytnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 13.03.2012. № 4495-VI [Customs Code of Ukraine: Law of Ukraine dated March 13, 2012 No. 4495-VI]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#n316>
16. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27 hrudnia 2023 roku № 1402 «Pro zatverdzhennia perelikiv tovariv, eksport ta import yakykh pidliahaie litsenzuvanniu, ta kvot na 2024 rik» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated December 27, 2023 No. 1402 "On approval of lists of goods whose export and import are subject to licensing, and quotas for 2024"]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-2023-%D0%BF#Text>

Kravchenko Maryna, Koleshnya Yana, Derhachova Hanna
*National Technical University of Ukraine
"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"*

ORGANISATIONAL, ECONOMIC AND LEGAL FACTORS OF REALISING THE EXPORT POTENTIAL OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

The article analyzes the factors influencing the export potential of industrial enterprises, identifies the organizational and legal factors of the external environment and the internal environment of realizing the export potential. Legal factors affecting the realization of the export potential of domestic enterprises have been studied. The purpose of the article is to study the current state of the export potential of industrial enterprises, to identify the organizational, economic and legal factors of its implementation, and to outline problematic points in their implementation of activities in modern economic conditions. Approaches to understanding the concept of "export potential" of the enterprise are analyzed. Within the "export potential" groups of potentials are distinguished: production, financial-investment, labor, innovation-information and organizational-management. A system of factors that affect the realization of the export potential of the enterprise has been formed. The study of organizational, economic and legal factors of the realization of the export potential of industrial enterprises, which are highlighted in the publication, has practical significance both for implementation in the educational process and in the process of managing industrial enterprises.

Keywords: *export potential, organizational and economic support, influencing factors, realization of export potential, industrial enterprises.*

JEL classification: E23, F10, F15, F19